

Předmluva—6

Úvod—8

Pojem dramatického umění

13—68

I

Povaha dramatického díla

14—29

14—Do dramatického umění patří činohra i zpěvohra 15—*Povaha materiálu*: dramatické dílo je divadelní představení 16—*První* jeho znak: spřežení dvou různorodých složek, viditelné se slyšitelnou 17—Knižní drama a koncertní opera 18—Nepostačitelnost pouhého textu slovního i hudebního 19—Představení o témže textu jsou vlastně různá díla dramatická 20—*Druhý* znak: skutečné provedení jako nutná existenční podmínka 22—Příčiny „textového“ pojetí dramatických děl 23—*Text a dílo*: Podstata výkonného umění 24—Herectví není výkonným uměním 27—Problém fixace časových umění 28—Vztah mezi textem a hereckým výkonem je vztah umělecké korespondence

II

Teorie syntetická

30—40

30—Dramatické dílo jako spojení umění 31—Teorie Hostinského 33—Vznik dramatického díla: posloupné spojení umělců 34—Některé složky dramatického díla připomínají určitá umění 35—Divadelní antinomie 37—Úskalí dramatické praxe 38—Divadelní kompromisy 39—Herecká složka je specificky dramatická

III

Teorie analytická

41—68

41—Dramatické umění je samostatné a jediné 41—*Psychologický* rozbor dramatického díla; princip estetické analýzy 42—Stálé složky: osoby dramatu a místo dramatu 44—Proměnlivá složka: děj dramatu 44—Definice „jednání“ a odtud plynoucí definice dramatického děje a dramatické osoby 45—Dramatické dílo je nutně dílo kolektivní 46—Obsahový a citový rozbor „dramatického“ dojmu; jeho motorická podstata 47—Populární význam slova „dramatický“ 48—Dramatické děje přirozené a umělé 49—Princip funkční libosti 51—*Dvojitá*

představa významová: *technická a obrazová* 51—Dramatické umění je umění obrazové 52—Specifické zvláštnosti *herectví* 54³—Pojem herecké „postavy“ a „spoluhry“ 55—Princip korespondence mezi představou technickou a obrazovou 56—Herectví je stálá a nutná složka dramatického umění 57—Definice herce 58—*Rozsah dramatického umění*. Odlišení oborů jemu blízkých: tanec 59—Umění artistů 61—Postulát totality hereckého výkonu: i řeč do něho patří 61—Pantomima 62—Také scénická prostora patří k hercům 63—Činohra jako pouhé dílo herecké 63—Výpravná hra a film 64—Zpěvohra a scénický melodram jako „zhudebněná“ díla herecká 65—*Definice dramatického díla* vůbec a činohry, zpěvohry, scénického melodramatu zvlášť 66—Princip dramatičnosti a princip stylizace

Princip dramatičnosti

69—328

IV

Dramatický text / Tvorba dramatikova

70—104

70—Význam termínu „*poetický*“ 71—Ideálnost děje, času, osob atd. v poezii proti jejich reálnosti v dramatu 74—„Divadelní“ čtení dramatu 79—*Tvorba dramatikova*. Na jejím počátku není slovo, nýbrž situace 81—Motorický podklad dramatikových koncepcí 82—Rozbor „předuševnění“ 83—Podmínky předuševnění dramatikova 85—Fixace dramatické tvorby textem 87—Přímé řeči 89—Úkol textu v genezi dramatického díla 90—Pouhé textové zkoumání a hodnocení dramatického díla je nepřípustné 93—Divadelní hry bez textu 95—*Dramatický úkol textu* 96—Text jako součást herecké postavy (role) 97—Řeč jako charakteristika dramatické osoby: sociální nářečí 98—psychologická nářečí 98—myšlenkový obsah 99—Text jako součást herecké spoluhry (dialog) 99—Text jako složka dramatického děje 100—Dynamický a statický účinek řečí v dramatu 102—Řeči teoretické, vyprávěcí a lyrické 103—Dramatická vazba 104—Stupeň dramatičnosti textu

V

Dramatická osoba / Tvorba hercova

105—156

105—Fikce „cizího herce“ k vyšetření čistě hereckých složek 105—*Dramatická osoba* jako soubor vněmů se stálým jádrem 109—Přímý a nepřímý (asociační) činitel dojmu 110—Dramatičnost díla pochází z činitele asociačního 111—Princip dramatické pravdivosti 112—*Rozbor* asociačního činitele: 1. stálý soubor (oblek a tělesný zjev). Statická charakteristika dramatické osoby 113—Motiv záměny osob 115—2. Proměnlivý soubor (mluva, chování a činy). *Vyjadřovací schopnosti*

mimiky 118—Dramatická schopnost mimiky převyšuje lyrickou 120—Dynamická charakteristika dramatické osoby 120—Motiv přetvářky 121—Poměr mezi mimikou a řečí osoby 123—Dramatická osoba jako trojitá syntéza charakterizační 124—Princip kontinuity dramatické osoby 126—*Rozbor herecké postavy*; postava jako soubor vnitřněhmátových vněmů 127—Maska a kostým 129—Divadelní optika a akustika 130—Psychofyziologická korespondence 130—Postava jako útvar psychofyziologický 131—Primát souboru fyziologického 133—Stabilní složka postavy 134—Rozbor hereckého zaměření 135—*Psychologie herce*. 1. Herecké nadání: Schopnost přetělesnění a přeosobnění 136—Schopnost výrazu; herec a recitátor 138—Herec jako typ motorický 139—*Logika hereckého myšlení*: zákon koordinace impulsů, kontinuity postavy, exteriorizace impulsů 141—2. Prameny herectví: zkušenost vnitřní 143—zkušenost vnější; napodobivé nadání 144—Automatizace hereckých motivů (herecká technika) 146—3. Konkrétní tvorba hercova 147—Stadium přípravné 147—Koncepce postavy 149—Provedení postavy 151—Fixace postavy 153—Definitivní výkon 154—Imaginární stavy duševní 156—Typy herců 156—Roztřídění hereckých postav

VI

Dramatický děj / První úkol režisérův

157—211

157—Spor o primát osoby či děje v dramatu 158—Rozbor lidského jednání 159—Jednání osobní 161—Kauzálně finální svazek osobního jednání 162—Jednání vzájemné 163—Shoda a spor 164—Pragmatický svazek vzájemného jednání 166—*Dramatická relace* 167—Typy dramatických relací 171—Časová proměnlivost dramatické relace 173—*Dramatická situace* a výjev 174—Rozbor dramatické situace: počet osob v ní 176—Nárysy dramatických forem 177—Sbor 177—Monolog 179—Váha osob v situaci 181—Dramatická polyfonie 183—Ansámbly 183—Osobní zřetězení 184—Motiv skrytí 185—*Princip zveřejnění* 188—Účinek zveřejnění 192—Děj dramatu; jeho extenzita a kontinuita 193—Kombinace složek názorných s myšlenými; expozice 195—Idea dramatického děje 196—Konec děje. Úloha náhody v dramatu 197—Úkol režisérův: Koadaptace souhry 198—Syntéza hereckých postav a forma souhry 200—První úkol režisérův: *režisér-dirigent* 202—Jeho specifické nadání 203—*Dramatická forma*. Přísná vazba časová 205—Tranzitornost děje 207—Asymetrie děje 208—Princip gradace 209—Forma dynamická a agogická v činohře 210—Kombinace s formou ideovou

VII

Divadelní scéna / Druhý úkol režisérův

212–258

212—*Definice divadelní scény* 213—Ohraničení scény 214—Struktura jejího prostoru 215—Rozsah „místa děje“ 217—Členění scény; scéna neutrální 218—Pevná výplň scény; *scénické předměty* vůbec 219—Od herce k scéně 221—Předměty funkční a charakterizační 221—Otázka pravosti jejich látky 222—Otázka jejich tělesnosti 223—Scénické kvality *statické*; nepatří do umění výtvarného 226—Scénické kvality *kinetické* 227—Scénická situace 228—Scénické kvality poziční a motorické 230—Dramatizace kinetických kvalit scénických 231—Dramatická scéna jako silové pole psychické 232—Přehled scénických kvalit kinetických. 233—A. Relace prvotní. 1. poziční 235—2. motorické 238—B. Relace vzájemné. 1. poziční 241—2. motorické 245—C. Ansámbl 247—Sbor 249—Scénické kvality variabilní 250—Scénické světlo 251—Druhý úkol režisérův: režisér-scénik. Scénická forma statická 252—Scénická forma kinetická 253—Požadavek obrazovosti scénické formy 254—Úhrnná forma dramatického díla a její členění 256—Poměr režiséra-scénika k autorovi 257—Zákon rampové tendence 258—Stupeň dramatickosti scény. Specifické nadání režiséra-scénika

VII

Dramatická hudba / Tvorba skladatelova

259–328

259—Obrazovost zpěvoherní hudby 261—I. *Obrazivé schopnosti hudby*. Zobrazování vnějších jevů (zvukomalba) 263—Zobrazování vnitřních jevů (dušomalba) 266—Citový (lyrický) účinek hudby 267—Snahový (dramatický) účinek hudby 267—Připodobení hudebního účinku citům a snahám lidským 271—Hudební charakteristika 272—Dramatizace hudby mimikou a řečí osob 275—II. *Vyjádřovací schopnosti hudby* 275—Hudební citace konvenční 277—autorizovaná 279—Příznačná reminiscence 279—Příznačný motiv 280—Variace příznačných motivů 281—Motivická práce 284—*Zpěv*. Poměr zpěvu k mluvě 286—Operní zpěv jako druh hlasového projevu osob 287—Princip deklamační 289—Národní ráz deklamačních melodií 290—*Mnohohlasost hudby* 292—Zpěv a orchestr 295—Mnohohlasý zpěv 296—*Tvorba dramatického skladatele*; nekomponuje text, nýbrž situaci 298—Anticipuje režiséra-dirigenta ve formě časové 299—Anticipuje herce v projevu hlasovém 301—Operní dirigent-režisér 302—Dvojitá invence hudebně dramatického tvoření 303—Hudebně dramatické koncepce 306—Dvojitá originalita dramatického skladatele 307—*Hudebně dramatické útvary*; stupeň dramatickosti hudby. Hudební postava, její zpěvní úděl 309—Její orchestrální hudba 310—Hudební spoluhra: Hudba situační 312—Hudební motivace 314—Hudebně dramatická syntéza 316—Hudební zveřejnění 318—Hercova hra podle hudby 319—Operní ansámbl a sbor 322—Scénické úkoly hudby 324—Mimoaktní úkoly hudby 325—Scénický melodram 326—Zvuk a hudba v činohře

Princip stylizace

329–376

IX

Realismus a idealismus / Podstata divadelní iluze

330–356

330—Podmínka *podobnosti* pro obrazové dílo 330—Požadavek napodobení pro obrazovou tvorbu. Naturalismus 333—Realismus a stylizace 334—Idealismus 336—Princip uměleckého empirismu; relativní realismus 337—Subjektivní naturalismus čili iluzionismus 338—*Divadelní iluze* 339—Divadelní pojetí 341—Divadelní zaměření 343—Jeho psychologický rozbor 344—Dvojitá představa divadelní 346—Izolace dramatického díla 348—Oddělení jeviště od hlediště 348—*Zákony stylizace dramatického díla*: Zákon relativního realismu 349—princip stejnoměrné stylizace 351—princip ekonomie 352—Zákon subjektivního realismu 354—postulát vnitřní pravdivosti 354—Zkušenosti a vědomosti obecnstva

X

Dramatické slohy

357–376

357—Pojem slohu v umění 358—Dramatické slohy technické 360—Primát principu dramatickosti před postulátem stylizace 361—*Přehled technických stylizací*. Stylizace řeči; postulát poetičnosti 363—Stylizace hercova 364—Stylizace režisérova 366—Postulát výtvarnosti pevné scény 367—Stylizace hudby; postulát hudebnosti 372—Dramatické slohy *psychologické* 374—Dramatické slohy *historicko-sociální*; rozeklanost slohů individuálních 375—Závěr

Ediční poznámka

378